

Müstəqilliyimizin bərpası müasir tariximizə qızıl hərflərlə həkk olunmuş ən böyük nailiyyətimizdir. Bununla yanaşı, XX əsrdə qazandığımız bu tarixi uğur heç də asan başa gəlməmişdir. Belə ki, 1992-ci ildə milli-azadlıq hərəkatı dalğasında hakimiyyətə gəlmiş AXC–Müsavat cütlüyünün iqtidarda olduğu bir il ərzində həyata keçirdiyi yanlış siyasət nəticəsində müstəqil dövlətimizin taleyi təhlükə altına düşmüşdü. Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi dünyanın siyasi xəritəsindən silinməsinin qarşısını yalnız müdrik siyasətçi Heydər Əliyev almışdı. Məhz ümummilli liderin müdrik siyasəti sayəsində ölkəmizin dinamik inkişafı üçün zəruri olan güclü təməllərin əsası qoyulmuş, Vətənimizin müasir və demokratik ölkələr arasında öz layiqli yerini tutmasına şərait yaranmışdı.

Bəşəriyyətin tarixi sübut edir ki, milli müstəqillik bütün millətlərin arzularıdır. Bu da təsadüfi deyil. Çünki müstəqil, azad olmayan xalqın varlığı təhlükə altına düşə və tarixin sonrakı inkişafı dövründə ortadan yox ola bilər. Azərbaycan xalqı da qədim dövlətçilik tarixinin olmasına baxmayaraq, SSRİ-nin tərkibində müttəfiq dövlət sayılsa da, siyasi-iqtisadi müstəqilliyi yox idi. Bununla belə, xalqımız həmişə azadlıq eşqi ilə yaşamış və müstəqillik uğrunda mübarizə aparmışdı. Ötən əsrin sonlarında beynəlxalq aləmdə baş vermiş böyük siyasi proseslər nəticəsində dünyanın siyasi xəritəsindən silinməyə başlamış SSRİ-nin dövlət kimi tarixə qovuşmasından sonra Azərbaycan xalqı da müstəqilliyini bərpa etməyə nail oldu. Lakin ölkədə yaranmış ictimai-siyasi vəziyyətin nəticəsi olaraq meydana çıxmış AXC–Müsavat hakimiyyətinin yürütdüyü yanlış siyasət dövlət müstəqilliyini təhlükə ilə üz-üzə qoymuşdu. 1993-cü ildə dövlət idarəçiliyində buraxılmış kobud səhvlər nəticəsində ölkədə ağır sosial-iqtisadi gərginlik pik həddinə çatmış, ölkə vətəndaş müharibəsi təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış, torpaqlarımız itirilmiş, ümumiyyətlə, Azərbaycan dağılmaq və parçalanmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdi.

AXC–Müsavat guruhunun səriştəsiz nümayəndələrinin heç nəyə baxmadan hakimiyyətə gəlməyə çalışmaları tarixi gerçəklikdir. Belə cəhdlər nəticəsində, daha dəqiq desək, 1992-ci ilin 18 mayında İsa Qəmbər Ali Sovetin sessiyasında parlamentin sədri seçilmişdi. İyun ayında keçirilən prezident seçkilərində isə Əbülfəz Elçibəy seçkiləri saxtalaşdırmaqla hakimiyyətə gəlmişdi. Bütün bu proseslər ölkədə həddindən

artıq gərgin vəziyyətlə müşayiət olunmuşdu. Xalq Cəbhəsinin zorakı yolla hakimiyyəti ələ keçirməsi və təşkilatın daxildən parçalanmasını və zəifləməsinə daha da sürətləndirirdi. Xalq Cəbhəsi-Müsavat hakimiyyəti dövründə respublikada siyasi

və iqtisadi böhran dərinləşirdi. İdarəçilik işinə əsasən təcrübəsiz, siyasi cəhətdən qeyri-yetkin adamlar gətirildi. Dövlətçilik dağılmağa başladı. Bakıda kürsü savaşı, sərhədlərdə isə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tüğyan edirdi. Bütün bunlar ölkənin çətin vəziyyətini daha da ağırlaşdırdı. Hakimiyyət uğrunda aparılan mübarizə Azərbaycan rayonlarının düşmənin işğalı altına düşməsinə şərait yaratdı. Naxçıvan da böyük təhlükə ilə üzləşmişdi, müxtər respublikanın Azərbaycanla əlaqəsi, demək olar, kəsilmişdi.

Həmin illərdə Azərbaycanda hakimiyyətdə xalqın etimad göstərdiyi siyasi qüvvənin olmaması dövlət idarəçiliyi mexanizmlərinin formalaşmasında ciddi maneəyə çevrilməklə yanaşı, daxili böhranın, vətəndaş itaətsizliyinin, xaos və anarxiyanın yaranmasına rəvac vermiş, qanunçuluğun və hüquq qaydalarının

təmini, vətəndaşların azad, təhlükəsiz yaşamaq hüququnun, ən nəhayət, ictimai asayişin qorunması sahəsində əsaslı problemlər yaratmışdı. Mərkəz – əyalət münasibətlərində hakimiyyət uğrunda aparılan silahlı mübarizənin şiddətlənməsi, dövlətlə vətəndaş arasında normal dialoqun pozulması, o zamankı iqtidarın xalqın dəstəyinə bel bağlamaması və dar maraqlara qulluq edən qərarlara üstünlük verilməsi 4 iyun hadisələrinə gətirib çıxaran amillər olmuşdu.

Bundan əlavə, AXC–Müsavat cütlüyünün səriştəsiz addımları sayəsində Azərbaycan beynəlxalq təcridlə üzləşmişdi. Vəzifələri dövləti xarici təhlükələrdən qorumaq olan hərbiçilərimiz hakimiyyət uğrunda mübarizə aparan, müxtəlif məqsədli və əqidəli siyasi qruplaşmalara qoşulmuşdular. Əsgərlər ölkə ərazisini silahlı erməni qashkarlarından qorumaq əvəzinə, hakimiyyəti ələ keçirmək istəyən şəxslərin maraq-

müraciət etdi. O, xalqın və respublikanın hakim dairələrinin təkidli dəvətini qəbul edib iyunun 9-da Bakıya gəlmişdi. Bütün Azərbaycan xalqı bu gəlişi böyük ümid və sevinclə qarşıladı. Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanda vətəndaş müharibəsini dayandırmaq üçün təhlükələrin neyrallaşdırılmasına yönəlmiş addımlar atdı. 1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçildi. Xalqın tələbi ilə Milli Məclis 1997-ci ilin iyununda həmin günü bayram elan etdi.

Bu, bir faktdır ki, Azərbaycan xalqı 1993-cü ilin 18 iyun səhərini prezident Əbülfəz Elçibəyin Bakını tərk etməsi xəbəri ilə açdı. Əbülfəz Elçibəy hərbi çevrilişlə prezident olmaq iddiasına düşmüş Surət Hüseynovun atdığı addımlarla ölkədə vətəndaş müharibəsi təhlükəsinin yarandığından ehtiyat edərək, paytaxtı tərk etmişdi. Mərhum Əbülfəz Elçibəy bu addımla siyasi böhranın

İyirmi altı il bundan əvvəl

Azərbaycanda siyasi hakimiyyət böhranına son qoyuldu

larını güdməyə başlamış, belə ağır vəziyyətdə prezident olmaq iddiasına düşmüş Surət Hüseynovun – o zamankı iqtidarın Milli Qəhrəman elan etdiyi şəxsin Bakını ələ keçirmək kimi məntiqsiz olduğu qədər də təhlükəli planının icraçılarına çevrilmişdilər.

AXC – Müsavat iqtidarı səriştəsiz xarici siyasəti ilə Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərini daha da zəiflətməmişdi. Belə ağır şəraitdə xalq bütün ümidini iqtidarın hər vəchlə hakimiyyətdən uzaqlaşdırmağa çalışdığı Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri, böyük siyasi xadim Heydər Əliyevə bağlanmışdı. AXC – Müsavat iqtidarı uzun müddət bu məsləhətlərə məhəl qoymayıb öz yarıtmaz fəaliyyəti ilə ölkəni parçalanmaq həddinə çatdırmışdı. Başlanmış bu təhlükəli proseslərin qarşısını ala bilmədiyini dərk edən iqtidar son anda kömək üçün Heydər Əliyevə

aradan qalxacağını düşünmüşdü. Ölkə Prezidentinin qəfil gedişi isə hədsiz dərəcədə gözənlilməz qarşılanmışdı. Ona görə ki, cəmi üç gün öncə parlamentin sədri dəyişmiş və hakimiyyət komandası, eləcə də xalq hesab etmişdi ki, bu dəyişikliklə 4 iyun hadisələrinin doğurduğu nəticələri aradan qaldırmaq, alovlanmış daxili münaqişəni həll etmək mümkün olacaq. Ona görə də, Ə.Elçibəyin paytaxtı tərk etməsi ölkədə şok effekti yaratmışdı.

Sonradan Elçibəyin ölkəni tərk etməyi, öz doğma kəndinə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ordubad rayonundakı Kələki kəndinə yollandığı məlum olmuşdu. Bu xəbər cəbhəçilərin və müsavatçıların öz maraqları daxilində hərəkatə keçmələrinə şərait yaratmışdı. Bir həftənin içində əvvəlcə baş nazirini, sonra parlament sədrini, daha sonra isə prezidentini itirmiş və başsız qalmış iqtidar

komandası pərən-pərən düşmüşdü. AXC – Müsavat cütlüyünün üzvləri bir-birinə qarşı mübarizə aparır, siyasi kulislərdə əsl müharibə gedirdi. Belə daxili didişmələr, eyni zamanda, xalq tərəfindən onlara olan inamsızlıq nəticəsində cəmi 1 il hakimiyyətdə qala bildilər.

Qeyd olunmalıdır ki, Ə.Elçibəyin xəbərsiz şəkildə Kələkiyə getməsi ölkədə ciddi hakimiyyət boşluğunun yaranmasına səbəb oldu. Belə bir vəziyyətdə də ulu öndər Heydər Əliyev Milli Məclisin qərarı ilə iyunun 24-dən etibarən Azərbaycan Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı. Məhz həmin tarixdən etibarən müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin həyatında yeni mərhələyə – sabitliyə və hərtərəfli inkişafa start verildi. Avqust ayında isə referendum yolu ilə Əbülfəz Elçibəyə etimadsızlıq göstərildi. Bundan sonra 1993-cü il oktyabrın 3-də Azərbaycan xalqı

xilaskarlıq missiyasını uğurla yerinə yetirən Heydər Əliyevi müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçdi. Beləliklə, ölkədə ictimai-siyasi həyatı ağışına almış siyasi hakimiyyət böhranına son qoyuldu.

Bu gün siyasi baxışlarından asılı olmayaraq mütləq əksəriyyət etiraf edir ki, respublikamızın müstəqilliyinin ilk illərində üzləşdiyi problemlərin həlli məhz Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra mümkün oldu. Nəticə etibarilə ulu öndərin siyasi hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanda ardıcıl və sistemli olaraq hüquqi dövlət quruculuğu və vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılması prosesinə başlamaq imkanı yaratdı. Ulu öndər qısa müddət ərzində atdığı müdrik addımlarla dövlətimizin və xalqımızın gələcək vəzifələrini müəyyənləşdirdi. Ən əsası, böyük dövlətçilik ənənəsinə malik görkəmli siyasi xadim Heydər Əliyev ilk növbədə dövlət strukturlarının möhkəmləndirilməsini təmin etməklə, xalqın köməyinə arxalanaraq bölgələrdə baş qaldırmış separatçı qüvvələri aradan qaldırmağa müvəffəq oldu.

Ümummilli liderin rəhbərliyi ilə qısa müddət ərzində ölkədə bazar iqtisadiyyatının formalaşması məqsədilə qanunvericilik bazası yaradıldı, məqsədli dövlət proqramları qəbul edildi, institusional islahatlar aparıldı,

mülkiyyət münasibətlərində köklü dəyişikliklər edilməsi üçün müvafiq addımlar atıldı. Dahi siyasətçi Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş strategiyanın əsasını iqtisadiyyatın inkişafına, mövcud resurslardan səmərəli istifadəyə, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyaya və nəticə etibarilə vətəndaşların rifah halının yüksəldilməsinə hesablanan sosial-əynəmlü bazar iqtisadiyyatının yaradılması təşkil edirdi. İqtisadi sahədə islahatların ardıcıl və sistemli şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə ulu öndər beynəlxalq tələblərə uyğun qanunvericilik bazasının yaradılmasını təmin etdi.

Neft strategiyasının məntiqi davamı olaraq Azərbaycana daxil olan böyük neft gəlirlərinin toplanması və məqsədyönlü şəkildə istifadəsini təmin etmək məqsədilə 1999-cu ildə ulu öndər Heydər Əliyevin fərmanı ilə Dövlət Neft Fondu yaradıldı. Neft Fondunun yaradılması ilə neft sərəvlərinin nəsillər arasında ədalətli bölgüsü, onların səmərəli və məqsədyönlü şəkildə idarə edilməsi üçün əsaslı təminat quruldu. Ulu öndər Heydər Əliyev strategiyasına uyğun olaraq, neft-qaz sənayesi iqtisadiyyatın digər sahələrinin inkişafında lokomotiv rolunu oynadı. Bu gün bu hərtərəfli inkişaf prosesi uğurla davam edir.